

YTTRANDE

2021-06-24 Ärendenr:
NV-06267-19

Mark- och miljödomstolen vid Umeå
tingsrätt
mmd.umea@dom.se

Yttrande i mål nr M 2090-19 avseende tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad gruvverksamhet vid Tapuli, Palotieva och Sahavaara gruvor med tillhörande verksamhet vid Kaunisvaara anrikningsverk i Pajala kommun

Naturvårdsverket har tagit del av mark- och miljödomstolens kungörelse, aktbilaga 219. Inledningsvis vill Naturvårdsverket påpeka att materialet är oerhört omfattande och att ansökan är kompletterad i olika delar vid ett flertal tillfällen. Naturvårdsverket har innan ansökan kungjordes begärt att få tillfälle att inkomma med yttrande över ansökan med kompletteringar. Mark- och miljödomstolen valde dock att kungöra ansökan innan Naturvårdsverket fick möjlighet till yttrande. Naturvårdsverket konstaterar att de mycket omfattande kompletteringskraven som framställdes i yttrande den 15 maj 2020 samt den 24 augusti 2020 till stor del inte har efterkommit och de påtalade bristerna i allt väsentligt kvarstår. Naturvårdsverkets yttrande kommer till stora delar att handla om bristerna i ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen (nedan MKB). Det hade varit önskvärt att sådana frågor behandlades innan kungörelse av ansökan. Naturvårdsverket ser inget annat alternativ än att trots att ansökan är kungjord redogöra för sådana brister i detta yttrande.

Naturvårdsverket anser att ansökan med kompletteringar är svår genomtränglig och det har varit svårt att återfinna vissa uppgifter och specifikt underlag. Detta innebär att Naturvårdsverket med hänsyn till korta yttrandetiden har begränsat sitt yttrande till utvalda frågor enligt nedan. Naturvårdsverket kommer eventuellt att utveckla sin talan i dessa men även i andra delar vid nästa yttrandetillfälle samt vid huvudförhandlingen i målet.

Naturvårdsverket har i detta mål att avge sin inställning till Kaunis Iron AB:s (nedan KIAB) yrkanden om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till gruvbrytning vid Tapuli, Sahavaara och Palotieva, att producera 20 miljoner ton malm/år, att losshålla och deponera erforderliga mängder sidoberg, att anrika 20 miljoner ton malm/år, att deponera erforderliga mängder sidoberg, att deponera erforderliga

mängder fallande anriknings- och flotationssand samt slam från vattenrening men även vidta om och tillbyggnader i och vid anrikningsverket för en andraproduktionslinje med tillhörande flotationsanläggning.

Vidare har KIAB yrkat tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för att avvattna områden för planerade dagbrott och upplag, att utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för detta, att leda bort det grund- och ytvatten som läcker in i gruvorna, att utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för det, att anlägga och bibehålla erforderliga uppsamlade och avskärande diken samt invallningar vid anläggningarna, att bortleda vatten ur Muonio älv, att förlänga och höja damm som avgränsar processvattenmagasinet, att anlägga vall vid Navettama, att utöka befintligt klarningsmagasin, att bibehålla befintligt utjämnings- och förklaringsmagasin, att utöka sandmagasinet vid Kaunisvaara anrikningsverk med anläggande av erforderliga vallar, avskärande och uppsamlade diken samt därtill hörande anordningar samt att inom sandmagasinet vid Kaunisvaara anrikningsverk anlägga dammar för innehållande av flotationssand.

Slutligen har KIAB yrkat rätt enligt 28 kap. 10 § miljöbalken att ta i anspråk mark- och vattenområden, om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, dispens enligt artskyddsförordningen (2007:45) samt att mark- och miljödomstolen förordnar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft.

KIAB har förtydligat att de utan att precisera särskilda yrkanden därom även vill brädla vatten från processvattenmagasinet direkt till Muonio älv, anlägga bypass-ledning för direktutsläpp till Muonio älv från processvattenmagasinet till befintlig utloppsledning, använda gråberg (även efter sovring) för anläggningsändamål samt *”befintliga dammar/vallar söder om sand- och klarningsmagasinet”*. KIAB har även såsom det får förstås förtydligat yrkandet om artskyddsdispens så till vida att det anförts att de anser den artskyddsdispens som meddelades 17 oktober 2012 enligt 14 och 15 §§ artskyddsförordningen (dnr 522-3655-2012) ska fortsätta gälla då den inte är begränsad i tiden. Enligt KIAB kan på så sätt frågan om dispens begränsas till den påverkan som följer av den ansökta utökningen av verksamheten (Sahavaara, Palotieva samt mindre utökning vid sand och klarningsmagasinet).

Naturvårdsverket har noterat att bolaget benämner vissa konstruktioner dammar och andra vallar. Naturvårdsverket menar att en vattenanläggning vars syfte är att dämna upp eller utestänga vatten eller blandningar av vatten per definition utgör en damm enligt 11 kap. 4 § miljöbalken. Naturvårdsverket kommer därför genomgående att benämna sådana anläggningar som damm.

1. Inställning och yrkanden m. m.

Naturvårdsverket bestrider att sökt tillstånd meddelas och yrkar i första hand att mark- och miljödomstolen avvisar ansökan.

I andra hand yrkar Naturvårdsverket att mark- och miljödomstolen ska avslå ansökan.

För det fall domstolen ändå beviljar ansökt tillstånd anser Naturvårdsverket under alla förhållanden att tillståndet ska förenas med villkor i vart fall avseende

utsläpp till vatten (av metaller och eventuellt andra ämnen), mängd avfall, utvinningsavfallsanläggningars lokalisering och konstruktion inklusive skyddsåtgärder, dammars utformning och konstruktion, externa transporter av koncentrat, grundvattenpåverkan samt eventuella skyddsvillkor för att minimera påverkan på arter och livsmiljöer. Naturvårdsverket anser även att tillståndet ska tidsbegränsas till 10 år efter laga kraftvunnen dom samt att arbetstiden för vattenverksamhet ska bestämmas till 10 år.

Såvitt Naturvårdsverket kan se har inte KIAB anfört några skäl för varför huvudregeln att tillstånd får tas i anspråk först efter domen vunnit laga kraft ska frångås.¹ Naturvårdsverket yrkar därför att mark- och miljödomstolen ska avslå KIAB:s yrkande om omedelbar verkställighet.

2. Tidigare prövningar och beslut

2.1. Gällande tillstånd

Bolagets nuvarande tillstånd meddelades i mål M 11/09 av Finsk-Svenska Gränsälvscommissionen den 20 augusti 2010 och är tidsbegränsat till den 31 december 2025. Tillståndet meddelades enligt lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland. Ovan nämnda lag ersatte inom sitt geografiska tillämpningsområde miljöbalkens bestämmelser om vattenverksamhet och anläggningar i vatten och om miljöfarlig verksamhet såvitt avser utsläpp till vatten, dvs. vattenförorening. En verksamhet som gav upphov till förorening av skilda slag, t.ex. förorening av både vatten och luft, behövde således prövas enligt såväl gränsälvsöverenskommelsen som miljöbalken.²

Någon prövning enligt miljöbalken har enligt Naturvårdsverkets uppfattning aldrig skett. Inte heller KIAB har gjort gällande att något tillstånd enligt miljöbalken finns för vare sig pågående eller ansökt verksamhet. Eftersom tillståndstiden går ut 2025 är det Naturvårdsverkets uppfattning att bolagets nya ansökan ska prövas som om det var fråga om en helt ny verksamhet.

2.2. Prövningen enligt 3-4 kap. miljöbalken

Verksamhetens förenlighet med 3 och 4 kap miljöbalken är prövad vid olika tillfällen, i olika delar och av olika instanser. *Koncessionsområdena* för Tapuli K nr 1 och 2 samt Sahavaara K nr 1 är prövade av Bergsstaten. Vidare finns en detaljplan för delar eller hela verksamhetsområdet vid Tapuli och Kaunisvaara antagen av Pajala kommunfullmäktige en 20 september 2010, § 43, Dnr KS 2010.380. För det fall att någon del av nu ansökt verksamhetsområde inte omfattas av någon prövning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken ska sådan prövning företas inom ramen för detta mål.

Huruvida externa transporter av koncentrat har ingått i prövningen enligt 3-4 kap. miljöbalken hittills är för Naturvårdsverket oklart.

¹ Se NJA 2012 s 623.

² Se Prop. 1997/98:45 s. 11 Del 2

3. Ska ansökan avvisas?

3.1. *Brister i miljökonsekvensbeskrivningen*

En godkänd miljökonsekvensbeskrivning (nedan MKB) är en processförutsättning. Om mark- och miljödomstolen inte kan godkänna den av bolaget ingivna MKB:n ska ansökan avvisas. Normalt utgör en MKB ett dokument som är någorlunda lättillgängligt och begripligt. I detta mål är MKB:n ett antal dokument som under målets gång förändrats i många delar. Det är enligt Naturvårdsverket mycket svårt att få en överblick av den i målet ingivna MKB:n och därmed svårt att bedöma ansökt verksamhets miljömässiga konsekvenser och därmed att bemöta dessa. Naturvårdsverket anser att bristerna i MKB är så pass stora att den inte kan godkännas. Nedan utvecklar Naturvårdsverket de synpunkter som verket hittills har på MKB:n.

3.1.1. *Anläggningar för vattenhantering*

Det är Naturvårdsverkets uppfattning att när anläggningar för gruvverksamhet projekteras ska dessa utformas utifrån en i största möjliga mån en resurseffektiv vattenhantering. Vattenhantering ska inte utformas utifrån befintliga anläggningar i synnerhet inte när det är fråga om en ny verksamhet. Detta är i linje med reglerna i 2 kap. 5 § miljöbalken. När det gäller denna ansökan framstår det som att KIAB:s utvinningsavfallsanläggningar och övriga dammkonstruktioner i stora delar av bolaget planeras att projekteras senare.

Av ansökan och framförallt den tekniska beskrivningen (nedan TB) framgår att KIAB har för avsikt att detaljprojektera väsentliga delar av dammkonstruktionerna som omger/ska omge sand- och klarningsmagasin senare, såsom det får förstås efter att tillstånd meddelats. Detta gäller i vart fall:

- Dammkonstruktioner vid sandmagasinet
- Omfattning av tätning av dammkonstruktioner vid sandmagasinet
- Plastspons i tåtkärnans övre del i dammen vid processvattenmagasinet
- Utformning av inlopp i klarnings- och utjämningsmagasin
- Tillfällig tryckbank av gråberg nedströms damm vid klarningsmagasin
- Slutgiltig utformning av dammarna vid sand- och klarningsmagasinet

Ansökan och MKB ger inte ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma alla de konsekvenser av vattenhanteringen som verksamheten vid olika alternativutformningar kommer att ge upphov till.² Enligt Naturvårdsverkets bedömning uppfyller inte MKB:n kraven i 6 kap. 35 § 1 och 2 miljöbalken och 16 och 17 § miljöbedömningsförordningen (2017:966), nedan MBF i den delen.

3.1.1. *Vattenhantering kopplat till verksamhetens behov*

I MKB:n saknas överskådlig information om verksamhetens vattenbehov kopplat till behov av bräddning och vattenanläggningarnas kapacitet. Av underlaget och i synnerhet KIAB:s vattenbalans samt TB förstår Naturvårdsverket det som att vattenhanteringsanläggningarna är underdimensionerade vilket får till följd att Muonio älv planeras att användas som ett vattenmagasin. Naturvårdsverket har i underlaget noterat att KIAB avser att brädda ca 18 gånger mer vatten jämfört med en gruva med dubbel

² MÖD 2017:27

produktion. Det är märkligt att KIAB å ena sidan anför att de ”vid behov” kan pumpa in råvatten i processvattenmagasinet från Muonio älv och att detta endast kommer förekomma då lagrade vattenvolymer inte räcker till. Å andra sidan anför KIAB att de vid kalla temperaturer (mindre än 0 °C) kommer pumpa in vatten kontinuerligt i processvattenmagasinet med ett flöde på 50 m³/h för att förhindra frysning av ledningar om inte behov av avbördning uppstår. Detta går dock inte att verifiera då varken befintliga ledningar mellan verksamheten och Muonio älv eller ansökta ledningars utformning och konstruktion synes ha inkluderats inom ramen för ansökan och därmed beskrivs väldigt översiktligt i TB. Även miljöeffekterna av ledningarna beskrivs översiktligt i MKB.

När det gäller resurseffektiv vattenhantering beskrivs ingen alternativ utformning av vattenhanteringsanläggningar/gruvverksamheten för att minska vattenbehovet (se även avsnitt 3.1.2).

Naturvårdsverket ifrågasätter om ansökta anläggningar har tillräcklig magasineringsskapacitet och har utformats utifrån bästa möjliga teknik. Naturvårdsverket menar att MKB:n i detta avseende inte uppfyller kraven i 6 kap. 35 § 1, 2 och 4 miljöbalken samt 16 § 3, 17 § 1 och 18 § 2 MBF.

3.1.2. Alternativredovisning och valt alternativ enligt 6 kap. 35 § 2 miljöbalken och 17 § MBF

Naturvårdsverket har i ansökan endast återfunnit en fullständig alternativredovisning när det gäller utvinningsavfallsanläggningarna (sandmagasinet). Naturvårdsverket kan dock inte utläsa att redovisningen är utförd med beaktande av miljöeffekter, utan det framstår snarare som ekonomiska effekter har varit mer tongivande. Vad gäller övriga delar av verksamheten har Naturvårdsverket inte identifierat någon alternativutredning. Vad gäller exempelvis de planerade dagbrotten vid Palotieva och Sahavaara borde en alternativutredning om underjordsbrytning ha utförts. MKB uppfyller således inte kraven i 6 kap. 35 § 2 miljöbalken och 17 § MBF.

3.1.3. Nollalternativ

KIAB:s redovisning av nuvarande nollalternativ med fortsatt verksamhet vid Tapuli kan inte vara korrekt. Det är komplext att beskriva ett nollalternativ för en verksamhet som bedrivits från och till under 10 års tid om nollalternativet är förhållandena innan verksamheten började bedrivas. Naturvårdsverket menar att ett nollalternativ i vart fall ska beskriva en avslutad verksamhets återställda utvinningsavfallsanläggningar och efterbehandlat verksamhetsområde eftersom tillståndet i vart fall upphör år 2025. Så länge ett nytt tillstånd inte är meddelat upphör driften vid Tapuli senast år 2025 och detta måste därför vara utgångspunkten i redovisningen av nollalternativ. KIAB:s redovisning av nollalternativ uppfyller enligt Naturvårdsverket inte kraven i 6 kap. 35 § 3 miljöbalken.

3.1.4. Uppskattade mängder avfall och andra restprodukter

MKB innehåller väsentliga brister enligt 6 kap. 35 § 1 och 4 miljöbalken och 16 och 18 § MBF eftersom den saknar information om miljöeffekter av återvinning av avfall för anläggningsändamål. KIAB har för avsikt att använda avfall för

anläggningsändamål. Av MKB har Naturvårdsverket inte kunnat utläsa detaljerad information om vilken typ av avfall som har använts, används och ska användas till vad. KIAB har uppgett att bland annat gråberg ska användas till dammkonstruktioner, vägar och bullervallar. De bristfälliga ritningarna över exempelvis dammkonstruktionerna gör det dock omöjligt att bedöma hur mycket avfall som ska användas, var avfallet kommer ifrån och således miljöeffekterna av användandet.

Genomgående är det av underlaget svårt att bedöma de olika anläggningsdelarnas slutliga lokalisering och utformning. Exempelvis framgår att KIAB ska använda en primärkross i Tapuli men även vid behov fler mobila krossar med oklar placering. Det framgår inte hur många eller någon närmare lokalisering av dessa. Beskrivningen av miljöeffekter, exempelvis damning, är även i detta fall otillräckligt utifrån det som krävs i enlighet med 6 kap. 35 § 1 och 4 miljöbalken och 16 § 4 samt 18 § 3 MBF.

3.1.5. Påverkan på grundvatten, geohydrologiska konsekvenser och kopplingen till naturmiljö 6 kap. 35 § 4 miljöbalken

När det gäller frågan om ansökts verksamhetens geohydrologiska konsekvenser har Naturvårdsverket konsulterat Bo Olofsson Tekn.dr. och professor i miljögeologi. Naturvårdsverket anser att KIAB:s antagande om att påverkan på grundvatten innebär *små miljöeffekter* utifrån ansökt verksamhet (inklusive påverkan från verksamhet bedriven i Northland Resources regi, nu bedriven verksamhet i KIAB:s regi liksom nu ansökt verksamhet) inte går att verifiera utifrån underlaget i ansökan. När det gäller kopplingen mellan grundvattenavsänkning och naturmiljö beskrivs den väldigt kortfattat i ansökan. KIAB anför i MKB att delar av våtmarken Kokkovuoma redan påverkats av den befintliga verksamheten utan att redogöra vidare för denna eller nu sökt verksamhets påverkan/miljöeffekter. KIAB anför vidare att våtmarken Ahenvuoma kommer att påverkas av dagbrottet i Sahavaara, även här utan att redogöra mer i detalj för påverkan/miljöeffekter. Beskrivningen av miljöeffekter är därför otillräcklig utifrån det som krävs i enlighet med 6 kap. 35 § 1 och 4 miljöbalken och 16 § 3 samt 18 § 2 MBF.

KIAB:s föreslagna skyddsåtgärd ”*vallar runt dagbrott för att minska grundvattenavsänkning i jord och berg*” har enligt KIAB haft ”begränsad effekt”. Naturvårdsverket bedömer denna metod som klart otillfredställande då den endast begränsar den hydrauliska konduktiviteten i torven. Trots det föreslår KIAB att skyddsåtgärden ”*vallar runt dagbrott för att minska grundvattenavsänkning i jord och berg*” även ”*vid behov*” ska användas vid dagbrotten i Sahavaara och Palotieva. Trots att metoden visat sig ha begränsad effekt föreslås inga ytterligare skyddsåtgärder eller försiktighetsmått för grundvattenavsänkning då KIAB bedömer att sådana ”*inte är möjliga eller rimliga*”. Vid tillståndsgivning av undermarksanläggningar och schakter förekommer det, vid känsliga miljöer för grundvattenförändringar (vanligtvis i tätorter), strikta krav rörande grundvattennivåförändringar.³ Detta görs ofta

³ Se exempelvis MÖD dom 2014-11-11 i mål M 493-14 (MMD dom M 7167-12 från 2013-12-20), MÖD dom 2015-12-04 i mål M 11838-14 (MMD mål M 3346-11 från 2014-12-17), MÖD dom 2020-02-18 i M 12389-18 (MMD mål M 465-17 från 2018-11-28).

genom förberedda, testade och tillståndsgivna infiltrationsanläggningar. Det är inte orimligt att sådana krav på skyddsåtgärder eller villkor även kan ställas vid gruv- och täktverksamhet i miljöer med känsliga grundvattensystem. Sådana skyddsåtgärder eller villkor, bland annat omfattande återinfiltration av inläckande grundvatten (efter sedimentering) har vid flertal tillfällen varit aktuella i samband med öppen gruv-/täktverksamhet.⁴

KIAB:s påstående att påverkan på grundvatten innebär *små miljöeffekter* utifrån ansökt verksamhet (inklusive påverkan från verksamhet bedriven i Northland Resources regi, nu bedriven verksamhet i KIAB:s regi liksom nu ansökt verksamhet) går dock inte att bedöma då underlag saknas. Således är inte kraven i 6 kap. 35 § uppfyllda.

3.1.6. Natura 2000 och 6 kap. 36 § miljöbalken

Om verksamheten eller åtgärden kan antas påverka miljön i ett naturområde som är förtecknat enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2, ska MKB innehålla en beskrivning av verksamhetens eller åtgärdens konsekvenser för syftet med att bevara området, en redogörelse för de alternativ som har övervägts med en motivering till varför ett visst alternativ valts samt de uppgifter som i övrigt behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§. Naturvårdsverket anser inte att MKB:n uppfyller de krav som följer av 6 kap. 36 § miljöbalken. Se vidare avsnitt 4.4.

3.1.7. Artskydd 6 kap. 35 § miljöbalken

Naturvårdsverket konstaterar att KIAB inte kompletterat ansökan i enlighet med kompletteringskraven i vart fall avsnitt 4.1.3 samt 4.1.3 i Naturvårdsverkets yttrande från 24 augusti 2020.

KIAB anför på flera ställen i ansökan och MKB att inventeringsunderlagen är osedvanligt omfattande och grundliga. Naturvårdsverket delar inte KIAB:s bild av underlagets omfattning och kvalitet. Naturvårdsverket har deltagit i ett flertal prövningar där verksamhetens areella omfattning är betydligt mindre än i denna prövning, och där artrikedomen eller den ekologiska komplexiteten varit mindre. Trots dessa omständigheter har flera av dessa ansökningar haft avsevärt mer omfattande och mer vetenskapligt relevanta undersökningar och artinventeringar än i förevarande fall. Enligt Naturvårdsverket är det avgörande att undersökningarnas omfattning och detaljeringsgrad speglar verksamhetens omfattning och de naturvärden som riskerar att påverkas. Den artskyddsprövning som behöver utföras i detta mål har en areell omfattning avseende förlust av livsmiljö samt antal berörda arter som enligt vad Naturvårdsverket kan bedöma saknar motstycke i Sverige. Enligt Naturvårdsverkets bedömning speglas inte detta i underlagens/inventeringarnas omfattning och vetenskapliga kvalitet.

KIAB:s inställning till vilka arter som omfattas av prövningen gör att inventeringsunderlaget och analysen är ofullständig. På befintligt underlag går det därför inte att göra en bedömning som uppfyller artskyddsförordningens krav på en fullständig prövning på vetenskaplig grund. Detta innebär även att varken

⁴ Se exempelvis infiltrationsanläggning i Bunge Ducker i MÖD 2006:48

miljöeffekter enligt 6 kap. 2 § 2 miljöbalken är beskrivna eller MKB uppfyller kraven enligt 6 kap. 35 § 4 och 5 miljöbalken.

3.1.8. Klimat och utsläpp av koldioxid

MKB innehåller väsentliga brister enligt 6 kap. 35 § 4 och 18 § 7 MBF miljöbalken eftersom det saknas samlad information om klimatpåverkan.

Naturvårdsverket konstaterar att sökt verksamhet i vart fall innebär:

- Ökade växthusgasutsläpp i form av ökad energianvändning vid interna samt externa transporter samt användning av arbetsmaskiner och sprängämnen
- Förlust av miljöer som bidrar som kolsänka i form av skogs- samt våtmarker

KIAB gör bedömningen att aktuell verksamhet medför liten påverkan på klimat och luftkvalitet. I MKB finns ingen beskrivning av förlust av miljöer som bidrar som kolsänka utifrån ansökt verksamhet samt vilken klimatpåverkan det medför. Med tanke på att sökt område utgör 2300 hektar⁵ och att verksamheten enligt KIAB i vart fall kommer ge grundvattenpåverkan på 4051 hektar⁶ mestadels bestående av våtmarker är detta en klimatpåverkan som borde beskrivits i MKB.

3.1.9. Följdföretag i MKB

MKB innehåller väsentliga brister enligt 6 kap. 35 § miljöbalken eftersom den saknar viss information kopplat till följd företag. Sökanden ska redovisa följd företag tex vägar och konsekvenser av dem i MKB.⁷ När det gäller åtgärder på vägnätet som utförts och som avses att utföras är det enligt Naturvårdsverkets bedömning uppenbart att dessa är behövliga för KIAB:s ansökta verksamhet och att åtgärderna genomförts/kommer att genomföras för detta syfte. Därmed utgör även de följdverksamheter som ska vägas in i bedömningen av tillåtligheten. Även miljökonsekvenserna av sådana åtgärder ska därför beskrivas i MKB.

3.2. Oklara yrkanden

KIAB har i ansökan framställt en rad yrkanden och senare gjort ett försök till förtydligande i aktbilaga 99. Naturvårdsverket vidhåller alltså sin uppfattning att yrkandena är för oprecisa och hänvisar till dels det som framförts i skrift den 29 oktober 2019 samt den 15 maj 2020.

3.3. Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser Naturvårdsverket att bristerna i MKB är så pass stora att den inte kan godkännas. Bristerna kan heller inte avhjälpas vid den ytterligare skriftväxlingen eller vid en huvudförhandling. Naturvårdsverket anser därför att ansökan ska avvisas.

4. Ska ansökan avslås?

Om mark- och miljödomstolen, trots påtalade brister, finner att MKB:n kan godkännas anför Naturvårdsverket följande.

⁵ MKB daterad 2021-03-29 s.29, aktbilaga 218

⁶ MKB daterad 2021-03-29 s.215, aktbilaga 218

⁷ Prop. 1997/98:45 del 2 s.108

4.1. *Utvinningsavfallen, dess egenskaper och hantering*

Den som bedriver en verksamhet som ger upphov till utvinningsavfall eller driver en utvinningsavfallsanläggning ska enligt 23 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall, nedan UtvavF, ha en avfallshanteringsplan. En avfallshanteringsplan ska enligt 24 § 4 UtvavF bl.a. innehålla dokumentation av karaktäriseringen enligt 30 § samma förordning av det utvinningsavfall som uppkommer eller hanteras i verksamheten. Av 64 § samma förordning följer att den som ansöker om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken ska informera tillståndsmyndigheten om bl.a innehållet i avfallshanteringsplanen. Av 28 § samma förordning följer att det är tillståndsmyndigheten som ska avgöra om avfallshanteringsplanen uppfyller förordningens krav.

Naturvårdsverket konstaterar att det utifrån ansökan inte går att utesluta att avrymningsmassor i form av exempelvis torv och morän utgör avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken. Det går inte heller att utesluta att de utgör utvinningsavfall enligt 3 och 4 §§ UtvavF.

Naturvårdsverket konstaterar vidare att det inte är möjligt att göra en bedömning av de i ansökt verksamhet hanterade utvinningsavfallens karaktärisering i enlighet med 30-43 §§ UtvavF. Detta beror bl.a på KIAB valt att inte komplettera ansökan utifrån kompletteringskraven från i vart fall avsnitt 6.1.6 från Naturvårdsverkets yttrande från 15 maj 2020. Exempelvis saknas fortfarande funderlag för fukt-kammarförsök på gråberget som drivits tillräckligt länge. Dessutom framgår av ansökan att delmängder av gråberg från Tapuli, Palotieva samt Sahavaara södra har karaktäriserats som *icke* syra-bildande på felaktiga grunder. Av ansökan framgår även att lakvatten från gråbergssupplaget i Tapuli innehåller koppar, mangan, nickel och sulfat. Detta talar för att lakvattnet från både gråbergssupplaget i Sahavaara liksom Tapuli kan vara mer farligt för miljön än vad som framgår i MKB.

Bilagorna F4⁸ och F5⁹ från SRK 2014 ligger till grund för bedömningen av vilken belastning på recipienterna som antas uppstå från de stängda gråbergsdeponierna. I bilaga F4 och F5 finns grundläggande förslag till utformning av gråbergssupplagen i Sahavaara respektive Tapuli, drift av gråbergssupplagen och stängning och återställning av gråbergssupplagen. Det är dock i rapporterna oklart hur genomförandet, säkerställandet av funktionen respektive uppföljning ska utföras i realiteten då varken föreslagen utformning eller åtgärder för stängning finns beskrivna i avfallshanteringsplanen eller efterbehandlingsplanen. KIAB har inte heller redogjort för hur en täckning av det syrabildande gråberget ska gå till i praktiken. Detta får till följd att belastningen på recipienterna i återställningsskedet kopplat till gråbergssupplagen kan vara grovt underskattad.

Då en fullständig karaktärisering inte utförts går det inte heller att fullt ut bedöma samtliga utvinningsavfallsanläggningar utifrån dess lokalisering och utformning (se i vart fall 9, 10, 22, 23-26 §§ UtvavF).

⁸ Bilaga F4 Hydrogeokemisk modelljämförelse av strategier för gråbergshantering vid Tapuli.

⁹ Bilaga F5 Hydrogeokemisk modellering av syreintrång och utsläpp av lösta ämnen från ett övertäckt gråbergssupplag, Sahavaara

Utifrån ansökan går det inte att utesluta att i vart fall bergtäkten i Navettama, de två sedimentationsbassängerna för hydroxidslam i Sahavaara samt vägar/vallar och andra konstruktioner där utvinningsavfall (gråberg, torv, morän mm) har använts eller avses att användas utgör utvinningsavfallsanläggningar.

Naturvårdsverket anser inte att det utifrån ansökan går att verifiera KIAB:s antagande att utformningen av sand- och klarningsmagasinet uppfyller kraven på lokalisering och utformning i 55 och 56 §§ UtvavF. Särskilt inte kravet på geoteknisk stabilitet enligt 56 § 3 UtvavF. För att kunna bedöma geoteknisk stabilitet krävs stabilitetsberäkningar. Några sådana beräkningar har Naturvårdsverket inte kunnat finna i underlaget till ansökan. Eftersom erforderliga ritningar och tekniska beskrivningar saknas för väsentliga delar av utvinningsavfallsanläggningarna anser Naturvårdsverket att ansökan inte heller uppfyller kraven i 22 kap. 1 § 1 miljöbalken. Då den geotekniska stabiliteten inte går att verifiera går det inte heller att utesluta att det är fråga om en riskanläggning enligt 10 § 1 UtvavF .

Då bergtäkten i Navettama samt de två sedimentationsbassängerna för hydroxidslam i Sahavaara endast beskrivs översiktligt i ansökan går det inte heller att utesluta att även dessa utgör riskanläggningar. Vidare går det inte utifrån underlaget till ansökan heller att utesluta att ytterligare riskanläggningar finns i ansökt verksamhet enligt 10 § UtvavF. Eftersom de i ansökt verksamhet hanterade utvinningsavfallens karakterisering i enlighet med 30-43 §§ UtvavF inte går att bedöma fullt ut går det inte heller att avgöra om utvinningsavfallsanläggningarna kan stängas i enlighet med 71-73 §§ UtvavF som nämns ovan. Det går därmed inte heller att avgöra att om den föreslagna obligatoriska säkerheten för utvinningsavfallsanläggningar i enlighet med 15 kap. 35 § miljöbalken är tillräckligt hög beräknad.

Naturvårdsverket anser sammantaget att det vid karakteriseringen gjorts ett flertal antaganden som sänker beräknade halter i recipienterna, utan att det finns belägg för att dessa antaganden skulle vara rimliga. Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att MKB saknar de uppgifter som behövs för att bedöma utvinningsavfallsanläggningarnas miljöeffekter enligt 6 kap. 2 och 35 §§ miljöbalken. Enligt Naturvårdsverket är de brister som påtalats inte möjliga att läka innan planerad tid för huvudförhandling.

KIAB har således inte visat att ansökt verksamhet kan bedrivas på ett sådant sätt att olägenheterna för människors hälsa och miljö kan begränsas i tillräcklig utsträckning för att verksamheten ska kunna tillåtas.

Sammanfattningsvis anser Naturvårdsverket att det inte går att bedöma om sökt verksamhet är förenlig med kraven i UtvavF och således inte heller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken (Se bilaga 1).¹⁰ Ansökan ska därför avslås.

¹⁰ UtvavF är enligt Regeringen en precisering av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken

4.2. Utsläpp till vatten

Av TB framgår att halterna av uran och zink i Sahavaara och Palotieva dagbrottssjöar har bedömts bli mycket höga jämfört med naturliga sjöar. Naturvårdsverket har utifrån underlaget inte kunnat bedöma hur de antagna recipienterna Kaunisjoki och Aareajoki påverkas i ett längre tidsperspektiv då uppgifter i MKB och TB inte är samstämmiga. Exempelvis anger Tabell 33 i MKB en masstransport till Kaunisjoki på 94 g uran och 452 g zink per år när Tabell 18 i TB uppger masstransport på 39 kg uran och 179 kg zink per år, vilket är en avsevärd skillnad.

Bästa möjliga teknik ska användas även i situationer där utsläppen inte riskerar att äventyra att miljö kvalitetsnormerna (nedan MKN) följs.¹¹ Begreppet MKN finns även i UtvavF¹² och gäller såväl anläggningar i drift som efter stängning. Den som driver en utvinningsavfallsanläggning ska skaffa sig kännedom om de föroreningar som lakvattnet kan innehålla och vid behov rena vattnet så att inte utsläpp strider mot MKN. Utifrån underlaget går det inte att utesluta att MKN för vatten överskrids på kort eller lång sikt för ansökt verksamhet.

Förutom att ansökta verksamheten leder/har lett till förändrade förutsättningar för Natura 2000-området (Se avsnitt 4.4) medför det även förändringar i hydrologisk regim vilket sannolikt försämrar förutsättningarna att uppnå god ekologisk status i vattenförekomsten Kaunisjärvi och övre delen av Patojoki.

Sammanfattningsvis innehåller ansökan så pass omfattande osäkerheter och brister när det gäller faktiska konsekvenser av nuvarande men även framtida utsläpp till vatten att ansökan ska avslås. Det kan vidare ifrågasättas om KIAB uppfyller kunskapskravet eftersom inte tillräckliga skyddsåtgärder föreslås. Ansökan uppfyller därmed vidare inte kraven i 22 kap.1 § 4 miljöbalken. Verksamheten i ansökt form är inte heller enligt Naturvårdsverket förenlig med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

4.3. Påverkan på grundvatten och geohydrologiska konsekvenser och kopplingen till naturmiljö

Naturvårdsverket konstaterar att KIAB gjort få eller inga faktiska kompletteringar gällande geohydrologiska och hydrologiska undersökningar. Naturvårdsverket vidhåller därför det som anförs i yttrande den 24 augusti 2020.

Det är enligt Naturvårdsverket korrekt att inläckningsmängd (*"mängden vatten som får länshållas"*¹³) till gruvanläggningar (dagbrott) i allmänhet av olika skäl inte tillståndreglerats. Frågan om huruvida villkor för påverkan på grundvatten är påkallat eller inte måste bedömas från fall till fall med hänsyn till risken för grundvattenpåverkan. En gruvverksamhet inklusive dagbrott lokaliserad på en myr torde innebära en påtaglig risk för påverkan på grundvattnet och därmed bör sådan påverkan regleras genom villkor.

¹¹ se Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 november 2019 i mål nr M 5798-18

¹² 25 § 4 och 70-71 §§ UtvavF. i 70 § UtvavF

¹³ Aktbilaga 156 s. 34

Vid all övrig undermarksverksamhet, speciellt i tätorter ställs i regel höga krav på inläckningsbegränsningar samt, vilket är viktigare, numera också tydliga regleringar avseende tillåten grundvattennivåförändring. Naturvårdsverket är tveksamma till att reglera grundvatteninläckaget genom villkor eftersom det vore svårt att kontrollera. Mer lämpligt vore det att genom villkor reglera grundvattenavsänkningen genom nivåer i grundvattenrör med lämplig lokalisering och mätfrekvens utifrån verksamhetens bedömda påverkan på myren Kokkovuoma. Det är inte orimligt att ställa krav på reglering av grundvattennivåförändringar även för gruvverksamheter särskilt när det finns känsliga naturområden och grundvattenförekomster i närheten. Det kan vara svårt att förutse inläckaget i förväg då de hydrauliska egenskaperna är dåligt kända. Att minska dammläckage från *jordlager* kan göras genom tätade dammar mot berget, genom täta avskärande diken eller ridåinjektering av befintliga jordlager. Tätning av *berg* kräver borrning och injektering.

Naturvårdsverket konstaterar utifrån KIAB:s ansökan att det är tveksamt om kunskapskravet uppfylls då inga möjliga skyddsåtgärder ens beskrivs utöver *vallar runt dagbrott för att minska grundvattenavsänkning i jord och berg*". Det som framgår i MKB är att delar av våtmarken Kokkovuoma redan påverkats av den befintliga verksamhetens grundvattenavsänkning samt att våtmarken Ahenvuoma kommer att påverkas av dagbrottet i Sahavaara, dock saknas information påverkans utbredning och hur påverkan kommer att se ut.

Naturvårdsverket anser att det utifrån ansökan varken går att utsluta att ansökt verksamhet innebär kvantitativ påverkan på grundvattenförekomst SE749567-181699 eller kvalitativ påverkan på grundvattenförekomst SE749352-182619.

Sammanfattningsvis innehåller ansökan så omfattande osäkerheter och brister när det gäller faktiska konsekvenser av nuvarande men även framtida grundvattenbortledning och påverkan och konsekvenser på naturmiljön att ansökan ska avslås. Det kan vidare ifrågasättas om KIAB uppfyller kunskapskravet då inga skyddsåtgärder föreslås. Ansökan uppfyller därmed inte kraven i 22 kap. 1 § 4 miljöbalken. Verksamheten i ansökt form är inte heller enligt Naturvårdsverket förenlig med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

4.4. Natura 2000

Den ansökta verksamheten leder/har lett till förändrade förutsättningar för Natura-2000 området genom att minska avrinningsområdet för Kaunisjärvi och Patojoki där vatten istället avbördas till Muonio älv. Det väsentligt minskade avrinningsområdet leder/har lett till minskade flöden och en förändrad vattenbalans. Enligt MKB sker/har det skett en minskning med medelvattenflödet i Kaunisjärvi med 38 % och Patojoki uppströms sammanflödet Välijoki med ca 35 %.

Det krävs tillstånd att bedriva en verksamhet som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden inte kan skada naturtyperna som avses skyddas eller där den inte innebär en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av de arter som avses skyddas.

Om tillstånd enligt 7 kap. 28 a och b §§ inte kan lämnas är domstolen förhindrade att ge tillstånd till ansökt verksamhet.

Av betydelse är inte var verksamheten eller åtgärden bedrivs eller vidtas, avgörande är istället den effekt, påverkan, den kan få på ett Natura 2000-område.¹⁴ Bedömningen ska avse om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra planerade verksamheter och åtgärder kan få denna effekt. Ansökan kan endast godkännas på villkor att mark- och miljödomstolen har försäkrat sig om att planen eller projektet inte kommer att ha en skadlig inverkan på det berörda området. Vid prövningen ska det finnas ett underlag som genom bästa möjliga vetenskapliga information identifierar de olika aspekterna av verksamheten. Med hjälp av underlaget ska det vara möjligt att försäkra sig om att det berörda området inte kommer att ta skada. En sådan försäkran innebär att det ur ett vetenskapligt perspektiv inte ska finnas några rimliga tvivel om att verksamheten inte kommer att kunna ha en skadlig inverkan på området. Råder det osäkerhet om berörda området kan komma att skadas ska ansökan om tillstånd avslås. Bedömningen ska vara fullständig, exakt och slutlig.¹⁵

Naturvårdsverkets bedömning är att den ansökta gruvverksamheten inte kan tillåtas eftersom underlaget inte ur ett vetenskapligt perspektiv skingrar allt rimligt vetenskapligt tvivel gällande verksamhetens påverkan på det skyddade området. Några fullständiga, exakta och slutliga bedömningar kan således inte heller göras.

4.5. Artskydd

I detta avsnitt finns en sammanfattning av Naturvårdsverkets inställning gällande artskyddet. Naturvårdsverket utvecklar frågorna om artskydd gällande bland annat inventeringsmetoder och brister i ansökan i PM artskydd, se bilaga 2.

Naturvårdsverket anser att det inte är förenligt med varken gällande rätt eller praxis att meddela artskyddsdispens i enlighet med KIAB:s yrkande. Naturvårdsverket ifrågasätter även det som får förstås som KIAB:s ”precisering” av yrkandet d.v.s. att den ”*befintliga artskyddsdispensen*” kan användas för delar av verksamheten som sedan kompletteras med en ny artskyddsdispens i övriga delar och att det ens är möjligt utifrån gällande lagstiftning samt praxis. Naturvårdsverket kan inte se att dispensen enligt dispensbeslutet gäller för något annat än *etableringen* av Tapuli gruva och Kaunisvaara anrikningsverk. Etableringen i denna del är slutförd varför ett användande av befintlig dispens för *driften* samt återställningsskedet inte är möjlig.

Bolaget har gjort vissa kompletteringar i inventeringsunderlaget. För de fågelinventeringar som Naturvårdsverket haft mest synpunkter på menar bolaget dock att inga kompletteringar behövs. Naturvårdsverket vidhåller även i dessa delar det som anförts i yttrande den 24 augusti 2020.

¹⁴ Dom den 24 november 2011 i mål C 404/09 mellan Europeiska kommissionen och Spanien som rörde området ”Alto Sil”.

¹⁵ Se NJA 2013 s 613 samt EU-domstolens dom i mål C-127/02 Waddenzee punkt 61.

När det gäller bedömning av gynnsam bevarandestatus bedömer Naturvårdsverket att flertalet arter påverkas betydligt mer negativt än vad KIAB anger både med och utan föreslagna åtgärder. Skälen, till det är:

- att KIAB enbart tittar på de enskilda arterna och inte fullt ut värderar vilka koncentrationer lämpliga livsmiljöer som finns i det ansökta området samt i ett större landskapsperspektiv
- Att KIAB underskattar verksamhetens påverkan på arternas bevarandestatus eftersom inventeringsunderlaget inte är tillräckligt omfattande och av rätt kvalitet
- enligt Naturvårdsverkets bedömning överskattar KIAB betydelsen av föreslagna skyddsåtgärder och andra biotopvårdande åtgärder.

Sammantaget innebär det att ansökan, enligt Naturvårdsverkets, bedömning, inte innehåller den information som behövs för att domstolen ska kunna göra en fullständig artskyddsprövning med någorlunda vetenskaplig säkerhet. Därtill underskattar KIAB verksamhetens påverkan på de fridlysta arterna.

Sedan Naturvårdsverkets senaste yttrande i målet har EU-domstolen den 4 mars 2021 meddelat dom i förenade målen C-473/19 och C-474/19. EU-domstolen slår i domen fast att direktivet ska tolkas så att den utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbuden i artikel 12. 1 a-c art- och habitatdirektivet, för det fall mänsklig verksamhet såsom skogsbruksåtgärder eller markexploatering uppenbart har ett annat syfte än att döda eller störa djurarter, endast är tillämpliga om det finns en risk för att berörda arters bevarandestatus påverkas negativt (punkt 54–61). I KIAB:s fall innebär detta att eftersom dödande av individer av ett flertal arter (störande av arter samt förstörande av ägg) kommer att ske om gruvverksamheten kommer till stånd krävs det en dispens från förbudet i 4 § 1–3 artskyddsförordningen. Det krävs även en dispens från 4 § 4 p. artskyddsförordningen.¹⁶

KIAB har inte visat att det genom skyddsåtgärder går att undvika att döda individer av aktuella arter. De av KIAB föreslagna åtgärderna har en mycket liten – och för många arter ingen – effekt vad gäller själva exploateringen av arters livsmiljöer inne i verksamhetsområdet. De av KIAB föreslagna åtgärderna synes istället främst vara avsedda att kompensera för den förlust av livsmiljö, eller försämring av livsmiljö, som innebär att arter inte längre kan leva och fortplanta sig i området. Detta innebär i sin tur att det saknas skyddsåtgärder som förhindrar att individer av arter (alla levnadstadier) dödas.

Naturvårdsverket konstaterar att domstolen utifrån ansökan inte kan göra en fullständig artskyddsprövning med tillräckligvetenskaplig säkerhet. Sammantaget innebär det att det utifrån ansökan, enligt Naturvårdsverkets bedömning, inte går att utesluta att ansökt verksamhet kommer innebära en otillåten påverkan.

¹⁶ Se MÖD 2016:1, Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 december 2018 i mål nr M 10104-17 samt underinstansens dom i samma mål. Se även EU-domstolens dom i mål C-441/17 punkt 237 (Bialowieska).

Naturvårdsverket anser att det uppenbart krävs en dispens för verksamheten men att en sådan dispens inte kan lämnas med det underlag som är redovisat i ansökan. Verksamheten är därmed inte tillåtlig.

4.6. Vattenhantering

Naturvårdsverket noterar att KIAB har yrkat tillstånd att avleda vatten från Muonio älv. Av underlaget framgår dels ett behov av s.k. minimipumpning om 50 m³/h under de månader då medeltemperaturen understiger 0° C, dels ett behov att pumpa vatten från Muonio älv när det är underskott i vattenbalansen. Samtidigt framgår det av underlaget att KIAB har för avsikt att recirkulera vatten samt att verksamheten beräknas ha ett nettoöverskott av vatten som innebär ett behov att brädda omkring 9,5 Mm³ vatten från processvattenmagasinet och klarningsmagasinet årligen. Det förklaras inte varför KIAB behöver avleda vatten samtidigt som de har behov av en väldigt omfattande bräddning. Av underlaget är det svårt att förstå behovet att avleda vatten från Muonio älv och Naturvårdsverket ifrågasätter därmed behovet.

Naturvårdsverket ifrågasätter om ansökta anläggningar har tillräcklig magasineringskapacitet och har utformats utifrån bästa möjliga teknik. Naturvårdsverket ifrågasätter vidare om anläggningar för vattenhantering utformats med hänsyn till de allmänna hänsynsreglerna eller snarare utifrån att KIAB inte anser att det är ekonomiskt lönsamt att bygga om dem. Det kan således även här ifrågasättas om KIAB uppfyller kunskapskravet.

4.7. Externa transporter i ett klimatperspektiv

Transport till och från en anläggning kan utgöra dominerande trafikmängd i anläggningens område.¹⁷ Visar sig olägenheterna i sådana fall alltför allvarliga kan det ytterst innebära att en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet kan komma att avslås. Naturvårdsverket anser att ”närområdet” får anses vara synnerligen vidsträckt mot bakgrund av att KIAB:s planerade transporter på det aktuella vägnätet bedöms bli klart dominerande.

År 2020 beräknas Norrbotten släppa ut kring 3,2 miljoner ton koldioxid. Mellan åren 2015 och 2018 ökade utsläppen med 5 % årligen och utifrån den trenden tar koldioxidbudgeten slut om fyra år. För att hålla budgeten skulle utsläppen i Norrbotten behöva minska med 17 %/år.¹⁸ Naturvårdsverket konstaterar att ansökt verksamhet bidragit/och bidrar till utsläpp av CO₂ genom utsläpp från arbetsmaskiner, sprängämnen, interna och externa transporter men även genom att mark som utgör kolsänkor tagits/tas i anspråk. Ansökt verksamhets totala CO₂-utsläpp beskrivs dock inte i MKB och därför går det utifrån ansökan inte att bedöma och således att utesluta att CO₂-utsläppen medför så pass allvarliga olägenheter att ansökan ska avslås. Det går av underlaget inte att bedöma om ansökt verksamhet är förenlig med 1 kap. 1 § miljöbalken.

¹⁷ Se NJA 2004 s.421.

¹⁸ <https://www.newsworthy.se/sv/dashboard/newslead/79306/>

¹⁵ MÖD 2017:27

5. Sammanfattande bedömning

Gruvverksamhet och annan miljöfarlig liksom vattenverksamhet prövas enligt miljöbalken och måste uppfylla de krav som ställs, bl.a. hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken samt regler om miljökonsekvensbeskrivningar i 6 kap. miljöbalken

Det ska av ansökan vara möjligt att, utifrån bl.a. hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, bedöma om verksamheten, med angiven lokalisering, utformning och omfattning och utifrån de förutsättningar som finns för att kunna begränsa utsläpp, störningar och olägenheter till en godtagbar nivå, överhuvudtaget kan tillåtas på platsen och således om tillstånd kan ges.

KIAB har anfört bland annat gällande utvinningsavfallsanläggningarna att frågan om närmre lokalisering och utbredning av dessa lämpar sig väl för en reglering genom det allmänna villkoret, särskilt om det i tillståndet definieras en yttre gräns för verksamhetsområdets lokalisering och utbredning.¹⁹ Detta är inte i linje med den grundläggande princip vid tillståndsprövning enligt miljöbalken som bygger på att det för varje anläggning sker en individuell prövning utifrån en bestämd lokalisering. En sådan prövning kräver att det med stöd av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen går att bedöma alla konsekvenser som verksamheten kan komma att ge upphov till vid olika alternativutformningar.²⁰

Det åligger KIAB att visa att verksamheten bedrivs och kan bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna i 2 kap. § miljöbalken, se 2 kap. 1 § miljöbalken. Naturvårdsverket menar att ansökan och övriga handlingar i målet inte är tillräckliga för en bedömning av den miljömässiga påverkan och visar inte att verksamheten kan bedrivas på ett för människor och miljön godtagbart sätt. Ansökan ska därför avslås.

6. Målets fortsatta handläggning

I detta yttrande har Naturvårdsverket i den mån det varit tidsmässigt möjligt anfört de problemställningar och omständigheter som utgör hinder för att lämna tillstånd till sökt verksamhet. Naturvårdsverket anser att det är av yttersta vikt att mark- och miljödomstolen har ett tillräckligt gott underlag, både naturvetenskapligt och juridiskt, att bedöma. Ansvaret för att det utförs relevanta undersökningar och dras relevanta slutsatser i MKB samt därtill hörande dokument samt att korrekta yrkanden och bedömningar görs åvilar bolaget.

Underlaget är trots omfattande kompletteringskrav fortfarande bristfälligt trots att KIAB har haft mycket lång tid på sig att komplettera underlaget. Det är Naturvårdsverkets uppfattning att målet kan avgöras på handlingarna eftersom bristerna i underlaget inte kan läkas vid ytterligare skriftväxling samt huvudförhandling. De kompletteringar som erfordras är av den digniteten att de behöver föregås av ett samråd.

En tillämpning av miljöbalken och unionsrättsliga krav leder fram till att ansökan ska avvisas eller avslås.

¹⁹ Aktbilaga 156 s. 32

²⁰ MÖD 2017:27

Naturvårdsverket har tagit del av HaV:s yttrande den 18 juni 2021 och instämmer i allt väsentligt vad HaV har anfört.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschefen Karolina Ardesjö Lundén.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjuristerna Therese Fällgren och Torunn Hofset samt tekniska handläggarna och miljöhandläggarna Ann-Marie Fällman, Krister Mild, Johan Näslund och Jennifer Brammer, den sistnämnda föredragande.

Karolina Ardesjö Lundén

Jennifer Brammer

Kopia till:
Länsstyrelsen i Norrbottens län

Bilageförteckning

Bilaga 1 genomförandetabell för direktiv 2006/21/EC

Bilaga 2 PM Artskydd